

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

Klagesak nr.: 28/2011

Klager: [REDACTED]

Klagers prosessfullmektig: Advokat Jan Arhaug

Klagen gjelder: Krav om ytterligere kompensasjon etter
forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt
kompensasjonsordning.

Beslutningsdato: 24. januar 2013

I behandlingen har deltatt: Anne Stine Eger Mollestad
Eva Klepsland Drageset
Odd Helge Olsen
Trond Jørgensen

Konklusjon: Klagen tas til følge – skadelidte har krav på
maksimal kompensasjon.

1. Sammendrag av saksgangen

Klagen gjelder krav etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (kompensasjonsforskriften).

██████████, født ██████████, heretter kalt skadelidte, tjenestegjorde i ██████████, ██████████, og ██████████ over flere kontingenter i ██████████, ██████████ og ██████████. Om opplevelser under tjenesten i ██████████ fremgår det at skadelidte måtte være med på ting som langt på vei gikk utover hans oppdrag som kokk. På grunn av personalmangel i saniteten, var skadelidte med på å operere og fjerne kroppsdeler på skadde irakere ved hjelp av baufilsag. Han husker den forferdelige lukten av brente kroppsdeler som de amputerte bort. De levde i voldsom konstant spenning og var hele tiden redde for å bli angrepet av forskjellige grupperinger, eller å trække på miner. I ██████████ og ██████████ fikk skadelidte også andre oppgaver enn å lage mat. Han var med på vaktoppdrag ute om natta, beveget seg inn på ██████████ område og var hele tiden i beredskap.

Skadelidte opplevde det som svært belastende at han etter tjenestegjøringen ikke kunne snakke med noen om opplevelsene sine på grunn av taushetsplikten. Han forandret seg særlig etter oppholdet i ██████████ i ██████████, men det var først da han kom i kontakt med en veteranstøttegruppe for fem år siden at han forstod at noe var galt og at han hadde fått psykiske reaksjoner etter oppholdene. I 2003 ble han innlagt på psykiatrisk klinikk på grunn av depresjonsplager.

Like etter hjemkomsten, i mars ██████████, pådro skadelidte seg en yrkesskade (ankelbrudd og slag mot hodet) som trailersjåfør. Han ble ankeloperert og var angivelig under rehabilitering frem til 2005. Skadelidte var arbeidsledig under denne perioden. I årene 2003-2005 fikk han plass på en høyskole for internasjonal transport og logistikk som et NAV-tiltak, men han evnet ikke å fullføre denne utdanningen. I perioden 2005 til 2008 kjørte han langtransport og gravemaskin, og drev også en liten snekkerbedrift. I 2008 ble skadelidte somatisk syk og han har ikke vært i arbeid de siste årene. Det ble påvist dobbelt prolaps i nakken som ga utslag i form av lammelser i venstre arm. Skadelidte ble operert i mai 2009. Han opplyser å være rimelig smertefri etter operasjonen. I oktober 2009 fikk han hjerteinfarkt, og fikk innlagt en stent i en blodåre i hjertet. Han slet i ettertid med smerter i brystet, noe som også kan ha sin årsak i magesår.

I en spesialisterklæring datert 11. februar 2008, konkluderer psykiater Pål Herlofsen med at skadelidte har diagnosene posttraumatisk stressforstyrrelse (F 43.1), generalisert angstlidelse (F 41.1), panikklidelse med agorafobi (F 40.01) og dystymi (F 34.1) på bakgrunn av tjenestegjøringen i utlandet. Den 10. august 2009 godkjente NAV Forvaltning ██████████ skadelidtes psykiske ettervirkninger etter hendelsene han ble utsatt for under tjenestegjøring i Forsvaret året ██████████ og ██████████ som yrkesskade. I vedtak av 30. desember 2010 ble skadelidte innvilget menerstatning i gruppe 4 med virkning fra 1. oktober 2006. NAV bygget på spesialisterklæring fra psykiater Morten Herlofsen datert 25. oktober 2009 der det konkluderes med at skadelidte har PTSD på bakgrunn av belastningene han opplevde i forbindelse med tjenestegjøring i utlandet. Den medisinske invaliditeten ble vurdert til å være 50 %. Skadelidtes behandlende psykolog, psykolog Nyvoll ved psykiatrisk sykehus bekrefter i erklæring i 2010 diagnosene de sakkyndige tidligere har satt. Skadelidte har siden søkt om forhøyet menerstatning og uførepensjon.

I forbindelse med skadelidtes krav om erstatning for psykiske senskader etter FN-tjenesten ble det innhentet spesialisterklæring fra psykiater Leif Roar Falkum, som ble avgitt 6. februar 2012. Falkum konkluderer med at skadelidte har utviklet PTSD i etterkant av at han tjenestegjorde i [REDACTED] og [REDACTED]. Han kommer til at den psykiske belastningslidelsen skyldes utenlandstjenesten og den medisinske invaliditeten vurderes til 45 %.

SPK finner ikke at dr. Falkum har besvart mandatet tilfredsstillende, i det betydningen av skadelidtes somatiske lidelser ikke er vurdert. Saken ble derfor forelagt SPKs samarbeidende lege nevrokirurgiske spesialist, Ole Jørgen Kirkeby. Kirkeby konkluderer med at det er overveiende sannsynlig at smerteplager fra rygg og nakke, og lammelser i forbindelse med akutt nakkeprolaps var årsak til uførheten i 2008. Han konkluderer videre med at det er mindre sannsynlig at skadelidtes psykiske lidelse er årsak til vedvarende arbeidsuførhet. Kirkeby fastsetter den medisinske invaliditet som følge av nakkeprolapsen settes skjønnsmessig til 20 %. Erklæringen fra Kirkeby ble forelagt dr. Falkum som i tilleggserklæring av 14. mai 2012 fastholder sin konklusjon vedrørende skadelidtes psykiske sykdom.

I vedtak av 09.08.2012 tilkjenner SPK skadelidte kompensasjon basert på en varig nedsatt ervervsevne på 50 % som følge av psykiske belastningsskader. Det gjøres fradrag for tidligere utbetalt billighetserstatning i vedtak av 9. august 2012. SPK reduserer skadelidtes krav på dekning av utgifter til juridisk bistand fra kroner 103.125,- inkl. mva. til kroner 75.000,-. SPK avviser rentekravet under henvisning til at vedtak i saken ble fattet 9. august 2012, og kompensasjon utbetalt 10. august 2012.

Vedtaket ble påklaget 13. august 2012. Det anføres at skadelidtes totale uførhet alene skyldes de psykiske belastningsskader han er påført som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner. Videre anføres at klager har krav på å få dekket sine utgifter til juridisk bistand fullt ut, og at han således har krav på ytterligere kroner 28.175,- inkl. mva. I tillegg er fremsatt krav om renter for finanstop fra spesialisterklæring datert 14. mai 2012 ble mottatt til utbetaling skjedde 10. august 2012, totalt kroner 1.875,- inkl. mva.

For Klagenemnda møtte skadelidte sammen med sin advokat. Skadelidte gjorde rede for at han ble friskmeldt for de fysiske plagene kort tid etter at de oppstod. Det er de psykiske problemene han lever og sliter med, og som gjør at han ikke makter å vende tilbake til arbeidslivet. Skadelidte opplyser å ha en omfattende psykisk smerte som også innebærer at han er suicidal. Han mottar behandling i kommunen.

Etter gjennomført møte og med bakgrunn i nemndas tidligere avgjørelser vedrørende rente, opplyste advokaten at rentekravet frafalles. For øvrig krever full kompensasjon samt dekning av utgifter til juridisk bistand i henhold til krav.

2. Nemndas vurdering

Det er på det rene og ikke bestridt at skadelidte har en varig psykisk belastningslidelse som følge av internasjonal tjenestegjøring. Det er videre på det rene at skadelidte pr i dag er 100 % ervervsufør. Det sentrale spørsmål for nemnda er om hele uførheten kan tilbakeføres til FN-tjenesten eller om skadelidte ville ha vært hel eller delvis ufør også om tjenesten tenkes borte.

Kravene til årsakssammenheng utledes av betingelseslæren. Etter betingelseslæren vil den psykiske belastningsskaden være årsak til hele skadelidtes ervervsuførhet dersom den har vært en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for uførhetens inntreden. I den sammenheng

presiseres at det etter gjeldende erstatningsrett ikke er grunnlag for forholdsmessig oppdeling av erstatningsansvaret.

Det er i utgangspunktet skadelidte som bærer bevisbyrden for at det foreligger en slik nødvendig og tilstrekkelig årsakssammenheng. SPK erkjenner at tjenesten har påført skadelidte en varig uførhet som følge av psykisk belastningsslidelse, men tilkjenner kun delvis kompensasjon, idet det legges til grunn at det kun er sannsynliggjort at de psykiske belastningsskadene tjenesten ville ha medført 50% ervervsmessig uførhet. SPKs vedtak innebærer en forståelse av at skadelidte som følge av andre årsaker som ikke relaterer seg til tjenesten, ville ha blitt varig ervervsmessig ufør med 50 % også om deltagelse i militære operasjoner tenkes borte. Bevisbyrden for at skadelidte uansett ville ha blitt helt eller delvis ervervsmessig ufør, påhviler staten. Det vises for så vidt til Rt. 1999 s. 1473, og nemndas vedtak i blant annet sak 4/2011, 6/2011, 9/2011, 15/2011, 19/2011 og 31/2011.

SPK mener at skadelidte er 50 % ervervsmessig ufør på grunn av somatiske skader og plager, og begrunner dette med henvisning til blant annet SPKs samarbeidende lege, Kirkeby, som finner det «helt urealistisk» at skadelidte ville vært i fysisk arbeid med de beskrevne nakke- og ryggplager og lammelser etter akutt nakkeprolaps. SPK finner videre at den psykiatrisk sakkyndiges spesialisterklæring er mangelfull, idet han ikke foretar noen vurdering av de somatiske plagenes følger for psyken, og videre at han i tilleggserklæringen oppleves ikke å svare dekkende på spørsmålene, men legger for ensidig skadelidtes egen forklaring til grunn for sin konklusjon. SPK finner etter dette at de tjenesterrelaterte plagene ikke er en nødvendig betingelse for hele skadelidtes uførhet, og foretar deretter en likedeling mellom de somatiske og psykiske plagene basert på en konkret og skjønnsmessig helhetsvurdering.

Nemnda finner det ikke sannsynliggjort at skadelidte uansett ville ha blitt 50% ufør dersom tjenesten tenkes borte. Nemnda finner dr. Kirkebys erklæring fra 2012 mangelfull. I den sammenheng finner nemnda særlig grunn til å fremheve at 4 psykiatrisk sakkyndige etter omfattende undersøkelser av skadelidte, har konkludert med at skadelidte har omfattende psykiske belastningsskader som følge av tjenesten, og de legger til grunn en medisinsk invaliditet på 45-50%. Dr Kirkeby som er spesialist i nevrokirurgi og som ikke har undersøkt skadelidte, konkluderer på sin side med at "det er mindre sannsynlig at hans psykiske lidelse er årsak til vedvarende arbeidsuførhet". Med bakgrunn i at 4 psykiatrisk sakkyndige, som forutsetningsvis har bedre forutsetninger for å uttale seg om virkningene av psykiske belastningsslidelsers betydning for ervervsevnen, har konkludert med omfattende invaliditet, finner nemnda at den må se bort fra dr Kirkebys vurderinger på dette punkt.

For nemnda blir spørsmålet så om de somatiske plagene ville ha medført at skadelidte uansett ville ha vært delvis ufør. Dr Kirkeby har konkludert med at det er helt urealistisk at skadelidte noen gang skulle kunne tilbakeføres til fysisk arbeid med den følgetilstanden som ble beskrevet høsten 2009. Slik situasjonen var i 2009 i ukene og månedene etter nakkeprolapsen og hjerteinfarkt, fremsto situasjonen som alvorlig. Dr Kirkeby bygger på den umiddelbare situasjonen etter skadelidtes nakkeprolaps og hjerteinfarkt i 2009 og fire måneder frem i tid. Han har ikke innhentet dokumentasjon eller vurdert hvilken betydning de somatiske plagene faktisk har hatt de påfølgende årene. Skadelidte har ikke hatt plager utover de første månedene etter at han ble operert for prolaps i nakken og lammelsene ut i armen forsvant. Etter rehabilitering, var han klar for å komme ut i arbeid igjen, men fikk hjerteinfarkt. Til å begynne med opplevde skadelidte stentsmerter, men disse har avtatt. Skadelidte har ikke hatt flere infarkt.

Nemnda finner det ikke sannsynliggjort at det foreligger plager av fysisk art som hindrer skadelidte i å gå tilbake til arbeid pr idag. Det foreligger ingen dokumentasjon omkring dette

etter 2009. Dr Kirkebys erklæring bygger på skadelidtes situasjon i umiddelbar nærhet til nakkeprolapsen og hjerteinfarkt i 2009. Kirkeby har ikke undersøkt skadelidte eller hatt samtaler med ham i nyere tid, og han har ikke innhentet nyere medisinsk dokumentasjon. Dr Kirkeby baserer sin erklæring på dokumentasjonen omkring de somatiske lidelsene i 2009. Slik skadelidte fremstår i dag, er det ikke holdepunkter for å si at de somatiske lidelsene ville medføre ervervsuførhet. Nemnda finner intet belegg i den medisinske dokumentasjon som skulle tilsi at skadelidte er 50 % varig ervervsmessig ufør på grunn av somatiske plager i dag. Det er ikke sannsynliggjort at skadelidte ville falt ut av arbeidslivet om utenlandstjenesten tenkes bort.

Med bakgrunn i at skadevolder ikke har oppfylt sin bevisbyrde for så vidt gjelder spørsmålet om skadelidte ville ha falt ut delvis også om tjenesten tenkes borte, finner nemnda ikke grunn til å gå nærmere inn på spørsmålet om de psykiske belastningsskadene betydning for utviklingen av de somatiske lidelsene. Nemnda finner likevel grunn til å bemerke at de massive psykiske plager skadelidte er påført som følge av internasjonal tjenestegjøring, vil kunne ha hatt negativ innvirkning på skadelidtes fysiske helsetilstand.

Det legges til grunn at skadelidte er påført varige psykiske belastningsskader som følge av tjenestegjøring i en internasjonal operasjon, og at tjenesten har vært en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for at han i dag er 100 % varig ervervsmessig ufør. Det er ikke sannsynliggjort at skadelidte ville ha vært delvis ufør om tjenesten tenkes borte. Konsekvensen av dette er at skadelidte har krav på full kompensasjon etter forskriftens § 4. Det er allerede utbetalt kompensasjon for en varig ervervsmessig uførhetsgrad på 50 %. Skadelidte tilkommer ytterligere 50 % av maksimal erstatning, beregnet med grunnlag i grunnbeløpet på oppgjørstidspunktet. Dette utgjør kr. 1 437 135,-.

Skadelidte har krevet sine utgifter til advokat dekket i sin helhet. Etter forskriften dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand. Salærkravet er høyt. SPK har lagt til grunn at det er høyere enn det som anses rimelig og nødvendig i anledning saken og har i den sammenheng bl.a. vist til at saken ikke har vært komplisert. På den annen side har SPK selv anført i forbindelse med rentespørsmålet at saken bød på vanskelige vurderinger. Det har vært innhentet mange spesialisterklæringer i saken, noe som ikke kan bebreides skadelidte. Hans somatiske lidelser har i tillegg komplisert årsaksspørsmålet. Nemnda finner på denne bakgrunn at kravet bør dekkes i sin helhet. Skadelidte har krav på å få dekket ytterligere kroner 28.175,- inkl. mva. i tillegg til de allerede tilkjente kroner 75.000.

For klageomgangen har advokat Arhaug fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand på totalt kroner 11 719,- inkl.mva. Kravet gjelder en tidsbruk på 6 timer og 15 minutter. I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 13, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning klageomgangen. Kravet dekkes i sin helhet.

For skadelidtes fremmøte er det lagt frem krav om reiseutgifter for en avstand på 567 km tur-retur fra [REDACTED] ([REDACTED]) til Akershus festning. Reiseutgiftene dekkes i henhold til statens satser.

3. Konklusjon

Klagen tas til følge i det skadelidte har krav på maksimal ytelse etter kompensasjonsforskriften. SPK skal utbetale ytterligere kr 1 437 135,- til skadelidte. I tillegg dekkes utgifter til juridisk bistand med kr 28 175 inkl. mva.

Utgifter til juridisk bistand i anledning klagebehandlingen dekkes med kr 11 719 inkl mva. I tillegg dekkes reiseutgifter for skadelidte med kr. 2296,35 inkl. mva.

Vedtaket er enstemmig.

Oslo, 19. februar 2013

Anne Stine Eger Mollestad
Klagenemndas leder